מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לתאר את השלב הראשון של מלחמת העצמאות ואת מאפייני המלחמה הפנימית
- להשוות בין יתרונות וחולשות של היישוב והצד הערבי
- להסביר מדוע נכשלה שיטת השיירות ומה הוביל לשינוי אסטרטגי

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – למחרת החלטת החלוקה בנובמבר 1947
2. ג – כוחות ערביים
3. ג – להביא הספקה ליישובים מנותקים ולירושלים
4. ג – עסקו בפינוי ונמנעו מלהתערב
5. א – יחיעם

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – המלחמה פרצה למחרת החלטת החלוקה בנובמבר 1947
2. לא נכון – בשלב זה פעל בעיקר צבא ההצלה, המתנדבים, לא פלישה מלאה
3. נכון – זה היה אחד היתרונות המרכזיים של הצד הערבי
4. לא נכון – הבריטים היו עסוקים בפינוי ולא התערבו לצד אף אחד
5. נכון – חסימת הדרך גרמה למצור ולמחסור במזון ותחמושת
6. לא נכון – השיירות נפגעו שוב ושוב ולכן נדרש שינוי אסטרטגי

חלק ג' – השלמת משפטים

1. 29
2. המלחמה הפנימית
3. שיירה
4. צבא ההצלה
5. מצור
6. מרץ

חלק ד' – התאמה

- 1 – ג (29 בנובמבר 1947)
- 2 – ה (פריצה אל יישוב נצור בגליל המערבי)
- 3 – א (מתנדבים מארצות ערב)
- 4 – ב (הכוח הצבאי המאומן של היישוב)
- 5 – ד (סיום המנדט והכרזת המדינה)

חלק ה' – סדר כרונולוגי

1. החלטת האו"ם על חלוקת הארץ
2. פרוץ המלחמה הפנימית בין היישוב לערביי הארץ
3. שיירות יוצאות לפרוץ אל יישובים נצורים כמו יחיעם
4. כישלון סדרת שיירות ונסיגת ארצות הברית מתמיכה
5. החלטה על שינוי אסטרטגי ביישוב
6. סיום המנדט הבריטי והכרזת המדינה

חלק ו' – שאלות פתוחות

1. יתרונות: מוטיבציה, הנהגה ומוסדות מאורגנים. קשיים: יישובים מנותקים וירושלים במצור
2. סדרת שיירות שנפגעו קשות, ונסיגת ארצות הברית מתמיכתה בתוכנית החלוקה
3. השיירות נעו בדרכים שבשליטת כוחות ערביים ונפגעו שוב ושוב, מה שחייב שינוי אסטרטגי

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד יזהה שהמאבק היה על השליטה בצירי התנועה כדי לקיים הספקה ליישובים נצורים
- ציון שניים מתוך: כישלון השיירות, נסיגת ארה"ב מהתמיכה, המצור על ירושלים
- הבנה שהשליטה בדרכים אפשרה או מנעה הספקת מזון, נשק ואנשים

טיפים להפעלה:

- מומלץ לפתוח ברגע של כבוד לנופלים ולהתייחס ברגישות לתלמידים ממשפחות שכולות
- יש להימנע ממספרים מדויקים של נפגעים ומפרטי קרב, בהתאם להנחיות השיעור
- כדאי לשלב את משימת המפה בקבוצות קטנות כדי לחזק את ההבנה המרחבית של האזורים המנותקים

דף תרגול: המאבק על הדרכים - השיירות

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בתחילת המלחמה הערבים חסמו את הדרכים. יישובים רבים וגם ירושלים היו מנותקים. שיירות ניסו להביא אוכל ונשק, אבל זה היה מסוכן מאוד.

📖 מילון קטן:

החלטת החלוקה	החלטת האו״ם מ-29.11.1947 לחלק את הארץ למדינה יהודית ולמדינה ערבית
המלחמה הפנימית	השלב הראשון של המלחמה, דצמבר 1947 עד מאי 1948, בעוד הבריטים עוד בארץ
המאבק על הדרכים	לחימה על הדרכים כדי לקיים קשר עם יישובים מנותקים וירושלים
שיירה	טור כלי רכב שהביא מזון ונשק ואנשים ליישובים מנותקים
מצור	מצב שבו אי אפשר להיכנס או לצאת ממקום מסוים
צבא ההצלה	כוח מתנדבים מארצות ערב שלחם לצד ערביי הארץ
הגנה ופלמ״ח	הארגון הצבאי המרכזי של היישוב וכוחות המחץ שלו

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מתי התחילה המלחמה?

א) ב-14 במאי 1948 ב) למחרת החלטת החלוקה בנובמבר 1947 ג) ב-1949 ד) אחרי מבצע נחשון

2. מי שלט בכבישים בהתחלה?

א) ההגנה ב) הבריטים לבדם ג) כוחות ערביים ד) הפלמ״ח

3. למה השיירות יצאו לדרך?

א) לפנות את הבריטים ב) לתקוף את מדינות ערב ג) להביא הספקה ליישובים מנותקים ולירושלים
ד) לכבוש כפרים ערביים

4. מה הבריטים עשו באותו הזמן?

א) לחמו לצד היישוב ב) לחמו לצד הערבים ג) עסקו בפינוי ונמנעו מלהתערב
ד) עזבו את הארץ מיד

5. לאיזה מקום בגליל יצאה שיירה חשובה?

א) יחיעם ב) גוש עציון ג) שער הגיא ד) הר הצופים

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	המלחמה פרצה רק לאחר הכרזת המדינה	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	בשלב הראשון כבר פלשו צבאות מדינות ערב באופן מלא	☐	☐
3	בשלב הראשון שלטו הערבים ברוב הדרכים	☐	☐
4	הבריטים לחמו לצד היישוב	☐	☐
5	ירושלים היהודית הייתה נצורה ומנותקת מהשפלה	☐	☐
6	שיטת השיירות הצליחה לפתור את בעיית הניתוק לאורך זמן	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. החלטת החלוקה התקבלה באו"ם בתאריך _____ בנובמבר 1947

2. השלב הראשון של המלחמה נקרא _____

3. טור כלי הרכב שהוביל מזון ונשק ליישובים מנותקים נקרא _____

4. כוח המתנדבים מארצות ערב שנכנס לארץ נקרא _____

5. ירושלים היהודית הייתה נתונה תחת _____ בעקבות חסימת הדרך

6. בסוף _____ 1948 הבין היישוב שנדרש שינוי אסטרטגי

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. החלטת החלוקה	___	**א.** מתנדבים מארצות ערב
2. שיירה ליחיעם	___	**ב.** הכוח הצבאי המאומן של היישוב
3. צבא ההצלה	___	**ג.** 29 בנובמבר 1947
4. הגנה ופלמ"ח	___	**ד.** סיום המנדט והכרזת המדינה
5. 14 במאי 1948	___	**ה.** פריצה אל יישוב נצור בגליל המערבי

5 חלק ה' – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	כישלון סדרת שיירות ונסיגת ארצות הברית מתמיכה
☐	החלטת האו"ם על חלוקת הארץ
☐	סיום המנדט הבריטי והכרזת המדינה
☐	החלטה על שינוי אסטרטגי ביישוב

☐	שיירות יוצאות לפרוץ אל יישובים נצורים כמו יחיעם
☐	פרוץ המלחמה הפנימית בין היישוב לערביי הארץ

6 חלק ו' – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

1. ציינו שני יתרונות של היישוב ושני קשיים שלו בשלב הראשון

2. הסבירו מדוע סוף מרץ 1948 נחשב לנקודת שפל ליישוב

3. הסבירו מדוע שיטת השיירות לא יכלה להבטיח קשר ליישובים לאורך זמן

כרטיס יציאה

מה היה המאבק על הדרכים?

ציינו שני גורמים לתחושת הסכנה בסוף מרץ 1948

מדוע הייתה חשיבות לשליטה בדרכים בשלב הראשון של המלחמה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀